

**УЛОГАТА НА
СОЦИЈАЛНИТЕ ТРАНСФЕРИ
ВО НАМАЛУВАЊЕ
НА СИРОМАШТИЈАТА
ВО ХРВАТСКА**

Д-р Предраг Бејаковиќ,
Институт
за јавни финансии,
Загреб, Хрватска

**THE ROLE
OF SOCIAL
TRANSFERS
IN REDUCING POVERTY
IN CROATIA**

Dr. Predrag Bejakovic,
The Institute
of Public Finance,
Zagreb, Croatia

Апстракт

Научните и политичките дискусии во светот често се водат за ефикасноста на социјалните програми реализирани првенствено преку социјалните трансфери, бидејќи се наведува дека системите за благосостојба го содржат семето на корупцијата, првенствената дестимулација за работа. Хрватска има релативно високи социјални трошоци, но тие не се доволно ефикасни во намалувањето на нееднаквоста и сиромаштијата. Тековниот систем на социјална заштита во Хрватска е мешавина од стари и нови програми, кои постојано се реформираат како одговор на променливите социјални потреби и можности по ефикасно да обезбедат социјални трансфери или услуги. Владата се

Abstract

Scientific and political discussions in the world often confront on the efficiency of welfare programmes conducted primarily through social transfers as the welfare system is considered to contain a seed of corruption, which is the primary disincentive to work. Croatia has quite high social expenditures but they are not effective enough in the reducing inequality and poverty. The current social protection system in Croatia is a combination of old and new programs that are continuously being reformed in order to respond to changing social needs and to provide more efficient social transfers or services. The Government is trying to formulate these

обидува да ги формулира наведените мерки во согласност со принципот на социјална правда, односно еднаква распределба на товарот на кризата и фискална консолидација меѓу сите категории на општеството. Во таа смисла, Владата вети дека нема да ги намали постојните социјални права. Во трудот, по воведните забелешки, предвидена е теоретска рамка за социјалните трансфери. Показателите на сиромаштијата и вкупните социјални трошоци во Хрватска се објаснети во Делот 2, додека Делот 3 е посветен на меѓународни споредби и анализи на ефикасноста на социјалниот трансфер во Хрватска. Делот 4 содржи заклучок и препораки.

Клучни зборови: социјален трансфер, сиромаштија, Хрватска

measures pursuant to the principle of social justice, i.e. equal allocation of the burden of crisis and fiscal consolidation among all categories of society. In that sense, the Government promised not to reduce the existing social rights. Following the introductory remarks, the paper gives a theoretical framework of social transfers. Poverty indicators and total social costs in Croatia are explained in Section 2, while Section 3 is dedicated to international comparisons and analysis of social transfer efficiency in Croatia. Section 4 contains conclusion and recommendations.

Key words: social transfer, poverty, Croatia

Вовед

Иако Хрватска има релативно високи социјални трошоци (околу 26% од БДП), многумина се на мислење дека тие не се доволно ефикасни во намалувањето на нееднаквоста и сиромаштијата (на пример, Jafarov and Gunnarsson, 2008). Анализите покажаа дека расходите во внатрешноста на големи програми (пензии) се послабо насочени кон сиромашните, додека оние

Introduction

Although Croatia has relatively high social expenditures (about 26% of GDP), many think that they are not effective enough in the reducing inequality and poverty (for example Jafarov and Gunnarsson, 2008). Analyses have shown that expenditures in large programmes (pensions) are less dedicated to the poor, then those with fewer funds (welfare benefits). But a better in-

програми на кои се трошат помалку финансиски средства (социјални бенефиции) се насочени повеќе кон сиромашните. Но, подобар увид во ефикасноста на трансферите ќе биде даден со компаративна анализа, преку која можеме да ја споредиме ефективноста на хрватскиот трансфер-систем, со трансфер-системите на развиените земји и земјите во транзиција.

Тековниот систем на социјална заштита во Хрватска е мешавина од стари и нови програми, кои постојано се реформираат како одговор на променливите социјални потреби и можностите за поефикасно обезбедување социјални трансфери или услуги. Некои од овие програми беа наследени од социјалистичкиот период, како што се пензиите и семејните бенефиции. Други програми беа додадени потоа, како што е додатокот за одржување, коишто започнаа во текот на 1990-тите, за да се задоволат потребите на пазарната економија и програмите за социјална помош коишто се засноваат врз потребите.

По соодветниот пораст на БДП од околу 4% во текот на 2001 до 2007, во 2008 год. хрватскиот БДП почна да прикажува заостанување во растот: од 4,3% во првиот квартал, до 1,6% во третиот квартал, така што за цела година растот на БДП беше само 2,2%. По значајното намалување на БДП од -6,0% во 2009 год. и -1,2% во 2010 год., 2011

sight into the effectiveness of transfers will be given by a comparative analysis, through which we can compare the effectiveness of the Croatian transfer system with the transfer systems of developed and transitional countries.

The current social protection system in Croatia is a combination of old and new programs that are continuously being reformed in order to respond to changing social needs and to provide more efficient social transfers or services. Some of these programs were inherited from the socialist period, such as pensions and family benefits. Other programs have been added since, such as maintenance allowance, which were initiated during the 1990s to meet the needs of a market economy, and needs-based social assistance programmes.

After a period of about 4% of GDP growth rate from 2001 to 2007, in 2008 Croatia's GDP started to display a negative trend: it fell from 4.3% in the first quarter to 1.6% in the third quarter, giving an annual GDP growth of only 2.2%. After significant GDP decrease -6.0% in 2009 and -1.2% in 2010, 2011 was characterised by stagnation and zero GDP growth. These economic trends have directly impacted the labour market, primarily causing a decrease

год. се карактеризираше со стагнација и нула раст на БДП. Споменатите економски трендови имаа директно негативно влијание врз пазарот на трудот, првенствено во намалување на бројот на вработени лица и сродните зголемувања на бројот на вработени лица.

Вкупната стапка на невработеност на населението на возраст од 15-64 години опадна, од 13% во 2005 год., до 9% во 2008 год. Во 2009 и 2010 год., стапката на невработеност се зголеми на 10 и на 12%, соодветно. Во споредба со мажите, чија просечна стапка на невработеност остана под 10%, жените искусија стапки на невработеност во опсег од 12%. Сепак, со оглед на тоа што економските сектори кои најмногу страдаа во текот на кризата се доминантно машки, процентното зголемување на стапката на невработеност на мажите во периодот 2008-2010 год. изнесува 4 процентни поени (7-11%), додека за жените се зголеми за 2 процентни поени (од 10, до 12%). Споменатите трендови се влошија до 2012 година.

Значителен број на хрватски граѓани страдаат од лоши социјални услови и немање соодветен пристап до јавните добра и услуги, а поради рецесијата, зголемената невработеност и буџетските проблеми, можеме да очекуваме натамошно влошување на социјалната слика (иако е тешко точно да се предвиди и планира бројот на нев-

in the number of employed persons and related increase in the number of employed persons.

The overall unemployment rate for the population aged 15 - 64 fell from 13 per cent in 2005 to 9 per cent in 2008. In 2009 and 2010 the unemployment rate increased to 10 and to 12 per cent respectively. Compared to the average unemployment rate in men, which stayed below 10 per cent, women unemployment rate increased up to 12 per cent. However, since the economic sectors that suffered most during the crisis are male-dominated, the unemployment rate of men from 2008 to 2010 increased by 4 percent (from 7 to 11 per cent), while in women it increased by 2 percent (from 10 to 12 per cent). The situation continued to deteriorate in 2012.

A significant number of Croatian citizens suffer from bad social conditions and lack adequate access to public goods and services, while due to the recession, the increased unemployment and budgetary problems, we can expect further deterioration of the social image (although it is difficult to accurately predict and plan the number of unemployed and poverty-stricken persons). In order to alleviate the crisis, the Government is proposing and implementing appropriate measures in eco-

работени и сиромашни лица). Со цел да се ублажи кризата, Владата предлага и спроведува соодветни мерки поврзани со економската и фискалната политика. Владата се обидува да ги формулира мерките согласно со начелото на социјална праведност, односно еднаква распределба на товарот на кризата и фискална консолидација меѓу сите категории на општеството. Во таа смисла, Владата вети дека нема да ги намали постојните социјални права. Клучниот фактор е да се спречи значителното зголемување на невработеноста и да се обезбедат соодветни услови за побрзо вработување во случај на отказ.

Текстот е посветен на опис на активностите на економско закрепнување во Хрватска, со особено внимание на улогата на социјалните трансфери. Трудот се состои од четири дела. По овие воведни забелешки, Делот 1 предвидува теоретска рамка за социјалните трансфери, првенствено нивната дефиниција, видови и значење. Делот 2 содржи податоци за индикаторите на сиромаштија и вкупните социјални трошоци во Хрватска. Делот 3 е посветен на меѓународни споредби и анализи на ефикасноста на социјалниот трансфер во Хрватска. Во Делот 4 се дадени заклучоци и препораки со приоритет на подобро приспособување на социјалните трансфери кон најранливите групи.

economic and fiscal policy. The Government is trying to formulate measures in compliance with the principle of social justice, i.e. equal allocation of the burden of crisis and fiscal consolidation over all categories of society. In that regard, the Government promised it would not reduce existing social rights. The key issue is to prevent considerable increase of unemployment and to ensure adequate conditions for quicker employment in case of dismissal.

This paper describes the activities of economic recovery in Croatia, with a special emphasis on the role of social transfers. It consists of four sections. Following the introductory, Section 1 provides a theoretical framework on social transfers, giving a definition, types and importance. Section 2 contains data on poverty indicators and total social costs in Croatia. Section 3 is dedicated to international comparisons and analysis of social transfer efficiency in Croatia. Section 4 contains a conclusion and recommendations giving priority to a better adjustment of social transfers for most vulnerable groups.

Теоретска рамка

Научните и политичките дискусии во светот често се водат за ефикасноста на социјалните програми реализирани првенствено преку социјалните трансфери, бидејќи се наведува дека системот на добросостојба, како и многу други изрази на човековата намера, го содржи семето на корупцијата. Често се наведува, но само делумно оправдано, дека бенефитите за големата и долгорочна невработеност или значајните права во системот за социјална грижа (што не е случај во Хрватска), ги поттикнуваат невработените и сиромашните на подолго и поселективно барање работа, како и на намалување на работните напори и порано откажување на вработувањето. Формално, огромните трошоци за целите на добросостојбата не се гаранција за ефикасно насочување и употреба. Ситуацијата со ефикасноста на програмите за добросостојба е особено неповолна во транзиционите земји, каде што (ограничено достапни) ресурсите најчесто не се многу добро насочени кон најранливите групи во општеството. Исто така, некои програми кои на прв поглед се скапи или луксузни, може навистина да им помогнат на сиромашните луѓе, додека некои други, помалку скапи

Theoretical framework

Scientific and political discussions in the world often confront on the efficiency of welfare programmes conducted primarily through social transfers as the welfare system - like many other expressions of human intention - is considered to contain a seed of corruption. They often state – but only partly justify - that excessive and long-term unemployment benefits or significant rights in the welfare system (which is not the case in Croatia) encourage the unemployed and poor to a longer and more selective job search, as well as to lower work efforts and earlier withdrawal from employment. Formally huge expenditures for welfare purposes are not a guarantee of efficient targeting and use. The situation with welfare program efficiency is particularly unfavourable in transitional countries where the (limited available) resources are usually not very well targeted towards the most vulnerable groups in society. Moreover, some programmes that on first sight might seem costly or luxurious, may indeed help poor people, while some others - less expensive or generous - actually do not have any effect (or the effect is very weak) on reducing

или дарезжливи, всушност, немаат никаков ефект (или ефектот е многу слаб) на намалување на сиромаштијата. Така, потребно е спроведувањето на одредени програми постојано да се следи и набљудува.

Терминот *социјални трансфери* опфаќа широк спектар на инструменти - од краткорочна реактивна хуманитарна помош во време на вонредна состојба, до долгорочна, претходно испланирана и предвидлива поддршка на оние заробени во сиромаштија, или во опасност да станат сиромашни. Меѓутоа, тековниот интерес за социјални трансфери во посттранзициските земји е фокусиран на потенцијалот на долгорочни предвидливи инструменти за решавање на хроничната сиромаштија и нејзините причини. Да се заштити нивната предвидливост, социјалните трансфери бараат сигурни и затоа, буџетски средства. Овој аспект на социјалните трансфери покренува многу прашања меѓу властите во јужните и источните европски земји кои немаат готовина.

Социјалните трансфери се организирани преку различни шеми на социјално осигурување. Овие шеми може да се класифицираат во две главни групи, според нивните механизми за финансирање: *придонесни шеми* и *непридонесни шеми*. Во Хрватска, како во секоја земја, генерално коегзистираат неколку

and palliating poverty. Therefore, it is necessary to constantly monitor and survey the implementation of particular programs.

The term social transfers encompasses a wide range of instruments - from short term reactive humanitarian assistance in times of emergency, to long term, pre-planned and predictable support to those entrapped in poverty, or in danger of becoming entrapped. However, the current interest in social transfers in post-transitional countries is focused on the potential of long term predictable instruments to address chronic poverty and its causes. To safeguard their predictability, social transfers require reliable and therefore on-budget resources. This aspect of social transfers has raised many concerns amongst cash-strapped governments in southern and eastern European countries.

Social transfers are organized through various social security schemes. These schemes can be classified in two major groups, according to their financing mechanisms: contributory schemes and non-contributory schemes. In Croatia like elsewhere, several schemes of different types generally co-exist and may provide benefits for similar contingencies to different population groups. In contributory schemes the

шеми на различни видови и може да обезбедат бенефиции за слични непредвидени ситуации на различни групи на население. Во *придонесните шеми*, придонесите направени од страна на корисниците (и нивните работодавци) го утврдуваат правото на надоместок. Најчестата форма на придонесна шема е онаа на шемата на законското социјално осигурување (на пример, пензиско осигурување), која обично ги опфаќа вработените и пријавените самовработени. Споменатите придонесни шеми најчесто се финансирани преку придонеси, но во Хрватска поради релативно големите пензиски расходи (околу 12% од БДП), исто така, се финансирани со трансфери од буџетот и јавните приходи собрани од даноците или други извори. Исто така, има и непридонесни интервенции во придонесните шеми, коишто субвенционираат или бенефиции или придонеси за определени групи на членовите и корисниците. Спротивно на тоа, непридонесните шеми нормално не бараат директен придонес од корисниците или нивните работодавци, како услов за правото да добијат бенефиции. Непридонесните програми обично се финансирани преку даночни или други државни приходи и може да бидат, или да не бидат насочени кон сиромашните.

Непридонесните шеми коишто се насочени кон сиромашните се

contributions made by beneficiaries (and their employers) determine entitlement to benefits. The most common form of contributory scheme is the statutory HYPERLINK „<http://www.socialsecurityextension.org/gimi/gess/ShowTheme.do?tid=8>“social insurance scheme (for example pension insurance) which usually covers employees and registered self-employed people. These contributory schemes are mostly financed through contributions, but in Croatia due to relatively huge pension expenditures (around 12% of GDP) they are also financed with budget transfers and public revenues collected from taxes or other sources. There are also non-contributory interventions in contributory schemes subsidizing either benefits or contributions for specified groups of members and beneficiaries. Conversely, non-contributory schemes normally do not require direct contribution from beneficiaries or their employers as a condition for entitlement to benefits. Non-contributory schemes are usually financed from tax or other state revenues and may or may not target the poor.

Non-contributory schemes that do not target the poor (non-means-tested schemes) consist of universal schemes for all residents, provi-

состојат од *универзални шеми за сите жители*, обезбедуваат бенефиции според единствен услов на живеење, како гарантиран пристап до здравствена заштита; и *категорични шеми* кои се фокусираат на одредени групи од населението, како оние кои пренесуваат приход на стари лица над одредена возраст или на деца под одредена возраст. Непридонесните шеми насочени кон сиромашните се состојат од механизми за таргетирање кои обезбедуваат дека овие програми ги опфаќаат само оние луѓе чии средства (обично нивниот имот или приход) се под одреден праг. Таквите целни шеми се многу различни во нивниот дизајн и карактеристики. Оваа разновидност може да се манифестира преку методите на таргетирање кои се користени, дополнителните услови потребни за корисниците да пристапат кон бенефиции и вклучување на други интервенции кои се испорачуваат над самиот трансфер на приход. Таквите непридонесни шеми вклучуваат разни бенефиции и програми, како: *шеми за поддршка на безусловен минимум приход* (или шеми за социјална помош), коишто обезбедуваат парични надоместоци и/или бенефиции во добра на сиромашните луѓе, кои, обично, се засноваат врз некој вид на тестирање; *условени парични трансфери*, коишто обезбедуваат парични надоместоци на сиромаш-

ding benefits such as access to health care upon the single condition of residence; and categorical schemes focus on specific groups of population such as those that transfer income to the elderly above a certain age or children below a certain age. Non-contributory schemes targeting the poor (non-means-tested schemes) contain targeting mechanisms to ensure that these programmes will cover only those people whose means (usually their assets or income) fall under a certain threshold. Such targeted schemes are very diverse in their design and features. These differences may present in terms of the methods used to target the employed, the supplementary conditions required for beneficiaries to access benefits and the inclusion of other interventions in addition to the actual income transfer itself. Such non-contributory schemes include various benefits and programmes like non-conditional minimum income support schemes (or [HYPERLINK „http://www.social security extension.org/gimi/gess/ShowTheme.do?tid=9“](http://www.socialsecurityextension.org/gimi/gess/ShowTheme.do?tid=9) social assistance schemes) that provide cash benefits and/or benefits in kind to poor people usually based on some form of means-test; conditional cash transfers that provide cash benefits to poor peo-

ни луѓе под услов дека тие исполнуваат специфични бихевиорални услови, на пример, обврска на родителите да обезбедат нивните деца да одат редовно на училиште; *шеми за гарантирање на вработеноста*, кои обезбедуваат пристап до одреден број на работни денови годишно за сиромашните домаќинства, што, генерално, обезбедува плати со релативно ниско ниво, обично преку програмите за јавни работи.

Повеќето социјални трансфери се дизајнирани за поддршка на потрошувачката на домаќинствата, но тие, исто така, ги олеснуваат продуктивните инвестиции, унапредувањето на здравјето, учество во образованието, и др. Ефектот е поголем онаму каде што редовен, предвидлив и соодветен трансфер овозможува домаќинствата со ограничени приходи, средства и кредити, да ги пренаменат своите продуктивни ресурси и да акумулираат и да ги заштитат своите средства (Меѓународна канцеларија на трудот, 2010).

ple who are expected to meet specific „behavioural“ requirements, such as parents having to ensure that their children would attend school regularly; employment guarantee schemes that ensure access to a certain number of workdays per year to poor households, generally providing wages at a relatively low level usually through public works programmes.

Most social transfers are designed to support household consumption, but they also facilitate productive investment, health improvement, education participation etc. The effect is larger where regular, predictable and adequate transfers enable income, assets and credit constrained households to reallocate their productive resources, and accumulate and protect their assets (International Labour Office, 2010).

Показатели на сиромаштијата во Хрватска и вкупните социјални трошоци

Стапката на ризик од сиромаштија започна да се зголемува на почетокот на економската криза (18% во 2009, споредено со 17,4% во 2008 год.). Во 2010 година, стапката на ризик од сиромаштија изнесуваше 20,6%, што е значително повисока од просекот на ЕУ27 (16,4%). Таа уште повеќе се зголеми во 2011 година, на 21,1%. Во 2010 и 2011 год., немаше поголеми промени во профилот на сиромаштија. Сепак, во 2009 год., се зголеми сиромаштијата меѓу децата и младите (како дополнување на најстарата возрасна група, децата на возраст до 15 години покажаа стапка на ризик од сиромаштија над националниот просек). Во 2010 година, стапката на ризик од сиромаштија, стапка кај деца во групата 0-17 години (20,5%), е на ниво на националниот просек, додека стапките на ризик од сиромаштија за млади во групата 18-24 години (21,6%) и лица над 64 годишна возраст (28,1%), се над просекот. Споменатите податоци за полот и возраста на луѓето изложени на ризик од сиромаштија за 2011 година, сè уште ги нема, но наскоро ќе бидат достапни. Така, деталните анализи на стапката на ризик од сиромаштија според возраст и пол, треба да бидат ориентирани кон податоците за 2010 година (Табела 1).

Poverty indicators in Croatia and total social costs

The at-risk-of-poverty rate began to rise with the start of the economic crisis (18% in 2009 compared to 17.4% in 2008). In 2010, the at-risk-of-poverty rate was 20.6%, which is considerably higher than the EU27 average (16.4%). It further increased in 2011 reaching 21.1%. In 2010 and 2011, no major changes occurred in the poverty profile. Yet relative poverty among children and youth grew in 2009 (in addition to the oldest age group, children at the age of up to 15 showed an at-risk-of-poverty rate above the national average). In 2010, the at-risk-of-poverty rate for children in the group 0-17 (20.5%) was at the national average level; the at-risk-of-poverty rates for youths 18-24 (21.6%) and persons over 64 (28.1%) was above average. Data on gender and age of people exposed to at-risk-of-poverty for 2011 are expected to be available soon. Therefore, a detailed analysis of at-risk-of-poverty rate by age and gender should be based on data available for 2010 (Table 1).

Табела 1. Стапки на ризик од сиромаштија во Република Хрватска 2001-2011* %
Table 1. At-risk-of-poverty rates in the Republic of Croatia 2001-2011, * %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾	2011 ¹⁾
Стапка на ризик од сиромаштија At-risk-of-poverty rate	17.2	18.2	16.9	16.7	17.5	16.3	17.4	17.4	18.0	20.6	21.1
Стапка на ризик од сиромаштија по возраст и пол At-risk-of-poverty rate by age and gender											
- М М	15.4	17.7	15.8	15.1	15.9	15.1	15.9	15.5	16.1	19.8	
- Ж W	18.7	18.6	17.9	18.1	18.9	17.4	18.7	19.1	19.9	21.4	
0-15 години ² 0-15 years ²	15.9	16.7	15.2	14.8	19.7	13.8	15.4	15.4	19.2	...	
- М М	13.9	17.9	15.6	13.7	18.2	14.1	14.9	15.0	19.0	...	
- Ж W	18.0	15.4	14.7	15.9	21.3	13.5	16.0	15.8	19.3	...	
16-24 години ² 16-24 years ²	15.2	16.4	15.4	13.1	15.3	11.9	15.0	14.4	16.0	...	
- М М	16.9	19.0	16.2	13.5	15.9	12.6	14.2	13.7	16.0	...	
- Ж W	13.6	13.5	14.6	12.7	14.7	11.1	15.9	15.2	16.1	...	
65 и повеќе години 65 years or more	28.5	29.0	27.9	29.5	25.6	29.5	29.0	31.2	31.5	28.1	
- М М	23.5	25.6	23.6	24.4	20.9	26.9	25.2	26.2	23.7	23.3	
- Ж W	31.8	31.2	30.6	32.9	28.5	31.3	31.4	34.4	36.5	31.3	
Стапка на ризик од сиромаштија по најчеста активност, статус и пол At-risk-of-poverty rate by most frequent activity status and gender											
Вработени Employed	5.2	5.8	5.2	4.4	3.9	2.8	4.1	3.7	4.4	5.0	5.3
- М М	6.0	6.6	6.0	4.5	5.0	(3.3)	5.0	4.8	5.7	6.4	
- Ж W	4.1	4.9	(4.3)	(4.3)	(2.7)	(2.1)	(3.1)	(2.4)	(2.7)	3.5	
Невработени Unemployed	32.2	35.0	32.4	32.0	33.4	31.2	34.5	32.6	37.4	44.7	42.5
- М М	35.6	42.5	39.7	39.4	36.9	34.6	42.8	39.3	40.7	51.4	
- Ж W	29.6	28.1	26.6	25.7	30.0	28.5	27.0	27.1	34.7	37.7	
Пензионери Pensioners	21.3	23.2	20.7	20.5	19.3	22.7	22.8	23.4	24.3	23.2	22.2
- М М	19.4	23.7	20.3	20.5	19.1	23.6	22.3	21.2	21.9	22.0	
- Ж W	22.9	22.9	21.0	20.5	19.5	22.1	23.1	25.1	26.3	24.1	

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾	2011 ¹⁾
Стапка на ризик од сиромаштија по вид на домаќинство и возраст At-risk-of-poverty rate by household type and age											
Домаќинство Single household	33.3	35.1	34.7	35.9	31.1	38.1	36.5	39.8	43.2	44.8	
- М М	22.4	28.6	28.3	27.6	(22.1)	34.0	27.9	31.1	28.2	39.8	
- Ж W	36.7	37.5	37.3	40.5	34.2	39.8	39.8	43.3	50.2	47.0	
Домаќинство од едно лице на возраст меѓу 30 и 64 години One person household, person between 30 and 64	26.1	26.2	(24.7)	28.1	25.7	29.0	28.2	28.0	30.6	...	
Домаќинство од едно лице на возраст од 65 и повеќе години One person household, person aged 65 and more	40.4	41.2	41.8	41.9	35.2	43.8	41.5	47.8	50.9	50.2	
Двајца возрасни без издржувани деца, и двајцата под 65 години Two adults with no dependent children, both aged under 65	11.9	16.3	11.8	14.4	12.3	13.6	17.7	16.4	14.4	22.5	
Двајца возрасни без издржувани деца, најмалку еден над 65 години Two adults with no dependent children, at least one 65+	27.5	30.1	26.1	28.7	25.6	29.0	28.7	28.1	28.7	22.5	
Други домаќинства без издржувани деца Other households with no dependent children	9.7	9.4	9.3	9.0	7.7	10.6	8.9	6.9	7.2	11.9	
Самохран родител со едно или повеќе издржувани деца Single parent with one or more dependent children	28.9	27.7	(29.1)	21.0	34.8	32.9	(26.0)	40.4	(24.5)	34.6	
Двајца возрасни со едно дете Two adults with one child	13.0	11.2	14.9	9.8	12.8	11.7	11.2	10.7	12.1	20.6	
Двајца возрасни со две деца Two adults with two children	14.9	12.8	13.7	10.5	13.1	8.2	10.1	12.8	14.1	16.5	
Двајца возрасни со три и повеќе деца Two adults with three and more children	15.9	24.9	19.1	24.2	31.0	24.5	25.9	18.9	31.7	33.1	

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾	2011 ¹⁾
Други домаќинства со издржувани деца Other households with dependent children	16.8	15.0	13.0	13.1	13.4	8.0	12.3	11.6	11.9	16.1	
Стапка на ризик од сиромаштија по станбено прашање At-risk-of-poverty rate by tenure status											
Станар или потстанар Tenant or subtenant	20.7	18.9	20.2	(10.5)	21.6	19.3	21.4	20.9	26.3	20.5	
Сопственик или бесплатен престој Owner or free housing	17.0	18.1	16.8	17.0	17.3	16.2	17.2	17.2	17.8	20.6	

Извор: Хрватско биро за статистика,
Показатели на сиромаштија, различни години.

Source: Croatian Bureau of Statistics
Poverty indicators various years.

* Индикаторите за сиромаштија за РХ за 2001-2009 год. беа пресметани од податоците за вкупните нето-приходи прибрани од статистичкото истражување на Буџетот на домаќинствата (ИБД) спроведено на примерок од случајно избрани приватни домаќинства, така што примерокот за секоја година беше одделно дефиниран, односно не постои панел примерок (домаќинствата не се повторуваат во наредната година). За 2010 и 2011 год., показателите на сиромаштија се пресметуваат врз основа на резултатите од истражувањето на Статистика за приходот и условите за живеење. Индикаторите се засноваат врз концептот на релативна сиромаштија, која ги зема предвид приходот на домаќинството за едноратна употреба, бројот на членови во домаќинството (големина на домаќинство) и распределбата на приходите во рамките на население.

* Poverty indicators for the RC for 2001 to 2009 were calculated based on the data of the total net income collected by the statistical research Household Budget Survey (HBS) carried out on a sample of randomly selected private households, and the sample for each year was defined separately, i.e. there is no panel sample (households are not repeated in the following year). For 2010 and 2011 poverty indicators were calculated on the basis of the Statistics on Income and Living Conditions survey results. The indicators are based on a concept of relative poverty, which takes into consideration the disposable household income, the number of household members (household size) and the income distribution within the population.

() Недоволно сигурни податоци

() Insufficiently reliable data

1) Индикаторите за сиромаштија до 2009 год. беа пресметани од ИБД, додека оние за 2010 и 2011 година беа пресметани од податоците од Статистика за приходот и услови за живеење (СПУ). Поради методолошки разлики меѓу двата извора

1) Poverty indicators for 2009 were calculated from the HBS, while those for 2010 and 2011 were calculated based on data from Statistics on income and living conditions (SILC). Due to the methodological differences between the two data sources, indicators for

на податоци, индикаторите за 2010 и 2011 година не се директно споредливи со показателите од претходните години.

2) Според методологијата на пресметување, индикаторот за дадените возрастни групи не е пресметан во 2010 и во 2011 год., додека за 2011 год. родовите податоци сè уште не се достапни.

Како што рековме, додека во периодот 2005-2008 год. имаше тренд на стагнација во вкупната стапка на ризик од сиромаштија (околу 17%), истовремено имаше евидентен тренд на раст на споменатата стапка меѓу домаќинствата со еден член (39,8% во 2008 год., во споредба со 31,1% во 2005 год.), а особено кај постарите домаќинства со еден член (47,8% во 2008 год., во споредба со 35,2% во 2005 год.). Во 2007 год., стапката на ризик од сиромаштија меѓу домаќинства со еден член се намали на 36,5%, но потоа се зголеми на 39,8% во 2008 год., 43,2% во 2009 год. и на 44,8% во 2010 год. Сличен тренд беше очигледен и кај постарите домаќинства со еден член, каде што по намалувањето на 41,5% во 2006 год., во споредба со 43,8% во 2005 год., имаше силен пораст во 2008 и 2009 година, на 47,8% и 50,9%, соодветно. Заради недостатокот на податоци, сè уште е невозможно да се обезбеди сигурна проценка за континуитетот на мало намалување во 2010 година, кога за домаќинство со еден член, на возраст од 65 и повеќе, е забележана стапка на ризик од сиромаштија од 50,2%.

2010 and 2011 are not directly comparable with indicators from previous years.

2) Following the methodology of calculation, the age indicator is not calculated in 2010 and in 2011, while gender data for 2011 is still not available.

As mentioned, while from 2005 to 2008 there has been a stagnation in the total at-risk-of-poverty rate (around 17%), at the same time there was an evident trend of growth of the same rate in single households (39.8% in 2008 compared to 31.1% in 2005), and especially in older single households (47.8% in 2008 compared to 35.2% in 2005). In 2007 the at-risk-of-poverty rate among single households decreased to 36.5%, but increased afterwards to 39.8% in 2008, 43.2% in 2009 and to 44.8% in 2010. Similar trend has been obvious among older single households where after the decrease to 41.5% in 2006 compared to 43.8% in 2005, there was a strong increase in 2008 and 2009, to 47.8% and 50.9% respectively. Due to the lack of data it is still impossible to provide a reliable estimation about the continuity of the slight decrease in 2010 when for one person household for a person aged 65 and more was recorded at-risk-of-poverty rate of 50.2%.

Стапката на ризик од сиромаштија кај пензионерите беше за околу 30% повисока од националниот просек, но стапката на ризик од сиромаштија на стари лица кои не добиваат пензија беше за 170% повисока од националниот просек. Се проценува дека во Хрватска има околу 13% од лицата над 64 години кои не примаат било какви пензиски бенефиции (95% од оваа група се жени), (Министерство за здравство и социјална заштита, 2009 год.). Старите лица без пензии кои живеат во домаќинства со еден член се во најнеповолна економска положба. Во однос на просекот, стапката на ризик од сиромаштија за стари лица малку опадна во 2010 год., во однос на 2009 год.

Во периодот 2006-2009 година, разликата помеѓу стапките на ризик од сиромаштија за мажите и жените се зголеми. Во 2010 година, разликата беше 1,6 процентни поени, што е значително помалку отколку во 2009 година, кога беше 3,8 процентни поени. Најголемата разлика меѓу стапките на ризик од сиромаштија за мажите и жените е во најстарата возрасна група (65+). Споменатата разлика продолжи да расте од 2006 година (4,4 процентни поени) до 2009 (12,8 процентни поени). Во 2010 год., стапката на ризик од сиромаштија за постари жени беше повисока за 8 процентни поени, отколку кај мажите.

Во споредба со 2008 год., во 2009 год. стапката на ризик од сиромаш-

The at-risk-of-poverty rate of pensioners was approximately 30% higher than the national average, but the at-risk-of-poverty rate of elderly people who do not receive pension benefits was by 170% higher than the national average. It is estimated that in Croatia there are approximately 13% people above 64 years of age who do not receive any pension benefits (women account for more than 95% of this cohort) (Ministry of Health and Social Welfare, 2009). Elderly people without pensions who live in single households are in a most unfavourable economic position. In relation to the average, the at-risk-of-poverty rate for the elderly dropped somewhat in 2010 in relation to 2009.

In the period from 2006 to 2009, the difference between the at-risk-of-poverty rates for men and women grew. In 2010, the difference was of 1.6 percent, which is considerably less than in 2009, when it was 3.8 percents. The greatest difference between the at-risk-of-poverty rates for men and women is in the eldest age group (65+). This difference continued to rise from 2006 (4.4 percentage points) to 2009 (12.8% percentage points). In 2010, the at-risk-of-poverty rate in elderly women was by 8 percentage points higher than in men.

Compared to 2008, in 2009 the at-risk-of-poverty rates grew signif-

тија значително се зголеми меѓу децата, невработените, домаќинствата со еден член, со постари граѓани/жени, семејства со 3 или повеќе деца и потстанари (податоците за стапките на ризик од сиромаштија за самохрани родители во 2009 не се веродостојни). Во 2009 год., најголем пораст на стапките на ризик од сиромаштија во споредба со 2008 год., беше забележан за домаќинства со 3, или повеќе деца (за 12,8 процентни поени). Во текот на истиот период, стапките на ризик од сиромаштија за деца (0-15 години) се зголемија за 3,8 процентни поени, стапките на ризик од сиромаштија за невработените, за 4,8 процентни поени и стапките на ризик од сиромаштија за потстанари, за 5,4 процентни поени. Стапките на ризик од сиромаштија за домаќинства со двајца возрасни и едно или две деца, како и на други домаќинства со издржувани деца, се зголемија умерено во 2009 год., но сепак, останаа под националниот просек. Стапките на ризик од сиромаштија за пензионерите се зголемија умерено во 2009 год. во споредба со 2008 год. (помалку од 1 процентен поен) и се 35% повисоки од националниот просек. Во 2010 година, стапката на ризик од сиромаштија за деца во групата 0-17 години (20,5%) е на ниво на националниот просек, додека стапките на ризик од сиромаштија за млади во групата 18-24 години (21,6%) и за лица над 64-годишна

значително among children, the unemployed, single households with older citizens/women, families with 3 or more children and subtenants (data on at-risk-of-poverty rates for single-parent families in 2009 are unreliable). In 2009, the highest increase in at-risk-of-poverty rates compared to 2008 was recorded for households with 3 or more children (by 12.8 percentage points). During the same period, the at-risk-of-poverty rate for children (0-15) grew by 3.8 percentage points, the at-risk-of-poverty rate for the unemployed by 4.8 percentage points and the at-risk-of-poverty rate for subtenants by 5.4 percentage points. The at-risk-of-poverty rate for households with two adults and one or two children, as well as of other households with dependent children increased moderately in 2009, but still remained below the national average. The at-risk-of-poverty rate for pensioners increased moderately in 2009 when compared to 2008 (less than 1 percentage point) and is 35% higher than the national average. In 2010, the at-risk-of-poverty rate for children in the group 0-17 (20.5%) is at the national average level, while at-risk-of-poverty rates for youths in the group 18-24 (21.6%) and persons over 64 years of age (28.1%) are above average. In relation to the average, the at-risk-of-poverty rate for the elderly

возраст (28,1%), се над просекот. Во однос на просекот, стапките на ризик од сиромаштија за стари лица паднаа малку во 2010 година, во однос на 2009 година.

Вкупните социјални трошоци во Хрватска во 2008 год. (18,9% од БДП) и во 2009 (20,6% од БДП), биле значително пониски отколку во ЕУ27 (26,3% од БДП во 2008 година). Меѓутоа, споменатите расходи во Хрватска се повисоки отколку во другите земји во транзиција (со исклучок на Словенија и Унгарија), а се слични на оние во Полска и во Чешка. Во Хрватска постои видлив тренд на постепено намалување на вкупните социјални трошоци по 2001 год. (во 2004 год., вкупните расходи за социјална заштита се пресметани на 20,1% од БДП). Податоците за периодот по 2005 год. го потврдуваат трендот на натамошниот споменат пад на трошоците. Причините за падот на вкупните социјални трошоци треба да се бара, пред сè, во релативно високиот економски раст до 2009 година и намалувањето на пензиските расходи. И покрај релативно високите трошоци, најголем дел од придобивките во системот на социјалната заштита се ниски. Ова е особено во случајот на пензиите, невработеноста и социјалната помош. Системот на социјална заштита е претежно јавен, но постои зголемување на приватизацијата во некои сектори на социјалната заштита (пензискиот и здрав-

dropped somewhat in 2010 in relation to 2009.

Total social costs in Croatia in 2008 (18.9% of GDP) and in 2009 (20.6% of GDP) were significantly lower than in EU27 (26.3% of GDP in 2008). However, these expenditures in Croatia are higher than in other transition countries (with the exception of Slovenia and Hungary), and are similar to the ones in Poland and the Czech Republic. In Croatia there has been a visible trend of a gradual decline of total social expenditures after 2001 (in 2004, total social protection expenditures accounted for 20.1% of GDP). The data for the period after 2005 confirm the trend of further decline of the costs. The reasons for the decline in total social expenditures should be sought primarily in the relatively high economic growth till 2009 and the reduction in pension expenditures. Despite relatively high costs, most of the benefits in the social protection system are low. This is particularly true in the case of pensions, the unemployment benefits and social assistance benefits. The social protection system is predominantly public, but there is an increasing privatisation in some social protection sectors (the pension and health systems and the social services system). After the beginning of the crisis, total social costs in GDP increased in 2009 for

ствениот систем и системот на социјални услуги). По започнувањето на кризата, вкупните социјални трошоци во БДП во 2009 год. се зголемија за 0,7 процентни поени, во споредба со 2008 год., што е последица на негативниот економски раст и падот на БДП (Табела 2).

0.7 percentage points compared to 2008, which is a consequence of the negative economic growth and decline of GDP (Table 2).

Табела 2. Трошоци за социјална заштита (% од БДП)

Table 2 Costs of social protection (% of GDP)

	PX RC 2001	PX RC 2002	PX RC 2003	PX RC 2004	PX RC 2005	PX RC 2006	PX RC 2007	PX RC 2008	PX RC 2009	PX RC 2010	PX RC 2011	EU27 2008
Вкупни трошоци Total costs	22.8	21.7	20.5	20.1	19.2	18.5	18.8	18.9	20.6	20.8	20.3	26.3
Работни места и услуги во здравствена заштита Healthcare jobs and services	6.2	5.8	5.6	5.7	5.1	5.1	5.5	5.6	6.1	6.2	6.0	
Работни места и услуги во социјално осигурување Social insurance jobs and services	14.5	13.9	12.0	11.7	11.4	11.0	10.7	10.9	11.9	12.3	12.1	
Работни места и услуги во социјална заштита Social welfare jobs and services	1.7	1.5	2.4	2.2	2.3	2.1	2.1	2.0	2.1	1.8	1.8	
Други трошоци за социјална заштита и социјално осигурување Other costs of social insurance and social welfare	0.4	0.4	0.5	0.5	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5	0.4	0.4	

Извор: за Хрватска, Министерство за финансии (класификација според ГФС Прирачник 1986, ММФ); за ЕУ: Еуростат.

Source: for Croatia Ministry of Finance (classification according to GFS Manual 1986, MMF); for EU: Eurostat.

* Прелиминарни податоци.

Забелешка: Податоците до 2004 година вклучуваат трошоци на консолидирана централна држава и трошоци на неконсолидирани локални и регионални самоуправи. Поради неусогласеност со аналитичката изработка на трошоците за социјалните фондови според функции за 2005 и 2006 год., тие не се вклучени во податоците за тие години. Затоа, податоците за 2005 и 2006 година претставуваат неконсолидиран збир на единици на трошок на државниот буџет и локалната и регионалната самоуправа, без трошоците за социјалните фондови. Почнувајќи од 2007 година, сите трансакции на социјалните фондови се дел од државниот буџет, а податоците за периодот 2007-2011 година претставуваат неконсолидиран збир на трошоците на државниот буџет и локалната и регионалната самоуправа.

Од 2002 година, податоците кои се однесуваат на локалната и регионалната самоуправа ги вклучуваат само најголемите 53 единици на локалната и регионалната самоуправа, кои учествуваат со 70-80% во вкупниот број на трансакции на локалната и регионалната самоуправа.

Со податоците за 2010 година, беше изведена рекласификација на дел од трошоците на државниот буџет, во согласност со ревидираната класификација на активности и проекти на буџетот во согласност со функциите, што беше применет за 2011 година. Рекласификација за претходните години не можеше да се изврши. Односот на БДП за 2000-2011 год. е претставен врз основа на постојните објавени ревидирани податоци за БДП.

На крајот на 2009 год., за првпат беа објавени податоци за структурата на социјалните трошоци според ESSPROS методологијата, за периодот 2003-2007. Според тие податоци, трошоците за функцијата попреченост се релативно високи (учеството на расходите за оваа

* Preliminary data.

Note: Available data until 2004 include costs of consolidated central state and costs of unconsolidated local and regional self-government. Due to discrepancies in analytic elaboration, social funds costs by functions for 2005 and 2006 are not included in the data for those years. Therefore, the data for 2005 and 2006 represent the unconsolidated sum of the State budget and local and regional self-government unit costs, without the costs of social funds. Starting from 2007, all transactions of social funds are part of the State budget, and the data for 2007-2011 represent the unconsolidated sum of the State budget and local and regional self-government unit costs.

From 2002, data which refer to local and regional self-government include only the largest 53 units of local and regional self-government, which participate with 70-80% in the total transactions of local and regional self-government.

With the data for 2010, a reclassification was performed of part of the State budget expenses in line with the revised classification of activities and projects of the budget by functions which were applied for 2011. The reclassification for earlier years could not be performed. The ratio of GDP for 2000-2011 is represented on the basis of the existing published revised GDP data.

At the end of 2009, for the first time, data on the structure of social costs according to ESSPROS methodology for the period from 2003 to 2007 were released. According to those data, expenditures for the disability function are relatively high (the share of expenditures for this function in GDP is higher than in EU27); the differences are also smaller between Croatia and EU27

функција во БДП е повисока отколку во ЕУ27); исто така, разликите се помали помеѓу Хрватска и земјите од ЕУ27 во поглед на расходите за функцијата болест/здравје или трошоците за функции длабока старост и преживевани (во 2005 година трошоците на функциите дадени како дел од БДП во Република Хрватска се за 1/3 или 1/4 помали отколку во ЕУ27), (Министерство за здравство и социјална заштита, 2010 год.). Постојат значајни разлики особено во поглед на функциите на невработеноста, домувањето и социјалната исклученост. Хрватска, заедно со Бугарија, Романија и балтичките земји, има најниска стапка на учество на трошоците за заштита од невработеност, за домување и социјална исклученост. Повеќето од придобивките во системот на социјалната заштита се ниски, иако износите на некои бенефиции во 2009 година се зголемија. Уделот на просечната пензија во просечната плата остана, речиси, непроменет од 2008 година (40%), додека уделот на просечниот придонес за невработеност во просечната плата се зголеми од 22% во 2008, на 30,5% во октомври 2009 год., а истото се случи и со уделот на придонесот за стандардна постојана социјална помош (додаток за поддршка) за една личност, која се зголеми од 7,7% во 2008 година, до речиси 10% во 2009 година. Следниот дел дава меѓународна споредба на социјални трансфери во Хрватска и нејзината ефикасност.

in terms of sickness/health function expenditures or old-age and survivors functions costs (in 2005 the costs of the functions indicated as the share of GDP in the Republic of Croatia were by one-third or one-quarter lower than in EU27) (Ministry of Health and Social Welfare, 2010). There are significant differences particularly with regard to the functions of unemployment, housing and social exclusion. Croatia, together with Bulgaria, Romania and the Baltic countries, has the lowest share of costs for protection from unemployment and for housing and social exclusion. Most of the benefits in the social protection system are low, although the amounts of some benefits grew in 2009. The share of the average pension in average wage has almost remained unchanged since 2008 (40%), whereas the share of the average unemployment benefit in the average wage grew from 22% in 2008 to 30.5% in October 2009, and so did the share of the standard permanent social assistance benefit (support allowance) for an able-bodied single person, which grew from 7.7% in 2008 to almost 10% in 2009. The next section provides an international comparison of social transfers in Croatia and its efficiency.

Меѓународни споредби и анализи на ефикасноста на социјалниот трансфер во Хрватска

International comparisons and analysis of social transfer efficiency in Croatia

Стапката на ризик од сиромаштија почна да се зголемува на почетокот на економската криза (18% во 2009, во однос на 17,4% во 2008 год.). Во 2010 година, стапката на ризик од сиромаштија изнесуваше 20,6%, што е значително повисоко од просекот на ЕУ27 (16,4%). Само Латвија и Романија имаа повисока стапка на ризик од сиромаштија од Хрватска, додека Бугарија и Шпанија имаа приближно иста стапка на ризик од сиромаштија како и Хрватска. Релативниот јаз на ризикот од сиромаштија во 2010 година беше 28,6% (Табела 3).

The at-risk-of-poverty rate began to rise at the beginning of the economic crisis (18% in 2009 compared to 17.4% in 2008). In 2010, the at-risk-of-poverty rate was 20.6%, which is considerably higher than the EU27 average (16.4%). Only Latvia and Romania had a higher at-risk-of-poverty rate than Croatia, while Bulgaria and Spain had approximately the same at-risk-of-poverty rate as Croatia. The relative at-risk-of-poverty gap in 2010 was 28.6% (Table 3).

Забелешка: Во ЕУ15 земјите, приходите вклучуваат само приходи во готово, додека во други земји (вклучувајќи ја и Хрватска), вкупниот приход се состои и од приход во пари и од приходи во натура. Приходот во натура е делумно вклучен во вкупниот приход, затоа што се смета за важна компонента на вкупниот расположлив приход во овие земји. Приходот во натура вклучува, на пример, приватно произведени стоки наменети за лична потрошувачка (храна произведена од страна на самото домаќинство) или бесплатни услуги како дел од професионална дејност.

Note: In the EU15 countries income includes income in cash only, while in other countries (including Croatia) total income comprises both income in cash and income in kind. Income in kind is partly included in the total income as it is considered to be an important component of total disposable income in these countries. Income in kind includes e.g. privately produced goods intended for personal consumption (food produced by the household itself) or free services as part of a professional activity.

**Табела 3. Индикатори на сиромаштија и нерамноправност
(според методологијата Laeken)**

Table 3. Poverty and inequality indicators (according to the Laeken methodology)

	PX RC 2001	PX RC 2002	PX RC 2003	PX RC 2004	PX RC 2005	PX RC 2006	PX RC 2007	PX RC 2008	PX RC 2009	PX RC 2010	EU25 2007	EU15 007	EU10 2007
Стапка во ризик од сиромаштија (%) At-risk-of-poverty rate (%)	17.2	18.2	16.9	16.7	17.5	16.3	17.4	17.4	18.0	20.6	16	16	15
Стапка на ризик од сиромаштија пред социјалните трансфери (пензии вклучени во приходот) (%) At-risk-of-poverty rate before social transfers (pensions included in income) (%)	34.7	33.7	33.3	24.0	25.8	24.1	24.3	25.5	25.8	25.3	26	26	25
Стапка на ризик од сиромаштија пред социјалните трансфери (пензии исклучени од приходот) (%) At-risk-of-poverty rate before social transfers (pensions excluded from income) (%)	42.9	40.0	42.3	41.4	43.2	41.8	41.6	43.1	41.1	32.8	32	32	32
Релативен јаз на ризик од сиромаштија (%) Relative at-risk-of-poverty gap (%)	22.7	23.2	21.1	22.4	22.9	22.5	21.9	24.9	23.8	28.6	22	22	23

Извор: за Хрватска - Хрватско биро за статистика, *Истражување за буџетот на домаќинствата (различни години)*; за EU25, EU15 и EU10: Eurostat.

Source: for Croatia: Croatian Bureau of Statistics, *Household Budget Survey (various years)*; for EU25, EU15 and EU10: Eurostat.

Забелешка: Индикаторите за сиромаштија за Република Хрватска беа пресметани од податоците за вкупните нето-приходи прибрани од статистичките истражува-

Note: Poverty indicators for the Republic of Croatia were calculated from the data on the total net income collected by statistical research Household Budget Survey (HBS). The

ња на Буџетот на домаќинствата (ИБД). Истражувањето беше спроведено на примерок од случајно избрани приватни домаќинства. Примерокот за секоја година беше одделно дефиниран, односно не постои панел примерок (домаќинствата не се повторуваат во наредната година). Нето-приходот на домаќинството, заедно со готовината, исто така, ги вклучува и приходите во натура. Показателите на сиромаштијата, до воведување на СПУ истражувањето, (статистика на приходот и условите) во хрватскиот статистички систем, ќе се пресметува од податоците собрани од страна на ИБД. Затоа што податоците за земјите од ЕУ се пресметани од податоците на СПУ која е методолошки различна од ИБД, ова треба да биде земено предвид при споредување на податоците за РХ и земјите на ЕУ.

() Недоволно сигурни податоци.

Deleeck, Van den Bosh и De Lathouwer (1995) нагласуваат дека со цел да се утврди до кој степен социјалните трансфери во целост, или поединечно, влијаат врз намалувањето на стапките на сиромаштија, наједноставно е да се споредат т.н. преттрансферни приходи, со посттрансферните приходи. Стапката на ризик од сиромаштија пред социјалните трансфери е пресметана со исклучување на социјалните трансфери при дефинирањето на приходот. Овој индикатор се користи во комбинација со стандардната стапка на ризик од сиромаштија, со цел да се оцени влијанието на социјалните трансфери на ризикот од сиромаштија (Табела 4).

survey was carried out on a sample of randomly selected private households. So that the sample for each year was defined separately, i.e. there is no panel sample (households are not repeated in the following year). Net household income, in addition to cash, also includes income in kind. Poverty indicators, until the introduction of the SILC research (Statistics of Income and Living Conditions) into Croatian statistical system, will be calculated from the data collected by HBS. Since the data for the EU countries are calculated from the data of SILC which is methodologically different from HBS, this should be taken into account in comparing the data for RC and EU countries.

() Insufficiently reliable data

Deleeck, Van den Bosch and De Lathouwer (1995) stress that in order to determine to what extent social transfers in total or individually affect the poverty reduction rates; it is simplest to compare so-called pre-transfer income with post-transfer income. The at-risk-of-poverty rate before social transfers is calculated by excluding social transfers when defining the income. This indicator is used in combination with a standard at-risk-of-poverty rate in order to evaluate the impact of social transfers on the risk of poverty (Table 4).

Табела 4. Стапки на сиромаштија и намалување на стапките на сиромаштија во 2011 г.
Table 4. Poverty rates and poverty rate reduction in 2011

Земја Country	Стапка на ризик од сиромаштија, % At-risk-of-poverty rate, %	Стапка на ризик од сиромаштија, пред социјалните трансфери, % At-risk-of-poverty rate, before social transfers, %	Стапка на ризик од сиромаштија, исклучени пензии и социјални трансфери, % At-risk-of-poverty rate, pensions and social transfers excluded, %	Намалување на стапката на сиромаштија (разлика во процентните поени на стапката на ризик од сиромаштија, пред и по социјалните трансфери) Poverty rate reduction (difference in percentage points of at-risk-of-poverty rate, before and after social transfers)	Намалување на стапката на сиромаштија (разлика во процентните поени на стапката на ризик од сиромаштија, пред и по пензиски и социјални трансфери) Poverty rate reduction (difference in percentage points of at-risk-of-poverty rate, before and after pension and social transfers)
1	2	3	4	5=3-1	6=4-1
ЕУ27 EU27	16.5	26.4	43.8	9.9	27.3
Австрија Austria	12.6	24.9	43.6	12.3	31
Белгија Belgium	15.3	27.8	42.0	12.5	26.7
Бугарија Bulgaria	22.4	27.3	40.7	4.9	18.3
Чешка CZECH R.	9.8	18.0	37.8	8.2	28
Данска Denmark	13.0	28.4	40.4	15.4	27.4
Естонија Estonia	17.5	24.9	41.1	7.4	23.6
Финска Finland	13.7	27.4	41.3	13.7	27.6
Франција France	14.0	24.7	44.2	10.7	30.2
Грција Greece	21.4	24.8	44.9	3.4	23.5
Латвија Latvia	19.3	27.3	45.7	8	26.4
Литванија Lithuania	20.0	31.8	49.4	11.8	29.4
Луксембург Luxembourg	13.6	27.2	43.8	13.6	30.2
Унгарија Hungary	13.8	28.9	51.8	15.1	38
Малта Malta	15.4	22.9	36.9	7.5	21.5
Холандија Netherlands	11	20.9	36.9	9.9	25.9
Германија Germany	15.8	25.1	44.6	9.3	28.8
Полска Poland	17.7	24.1	43.4	6.4	25.7
Португалија Portugal	18.0	25.4	42.5	7.4	24.5
Романија Romania	22.2	29.1	49.8	6.9	27.6
Словенија Slovenia	13.6	24.2	40.2	10.6	26.6
Словачка Slovakia	13.0	19.5	38.3	6.5	25.3
Шпанија Spain	21.8	29.8	44.8	8	23
Шведска Sweden	14	27.9	42.4	13.9	28.4
Хрватска Croatia	21.1	30.7	46.7	9.6	25.6

Извор: Хрватско биро за статистика (2012),
 Индикатори на сиромаштија 2011
 – Претходни податоци, прво издание 14.1.2.

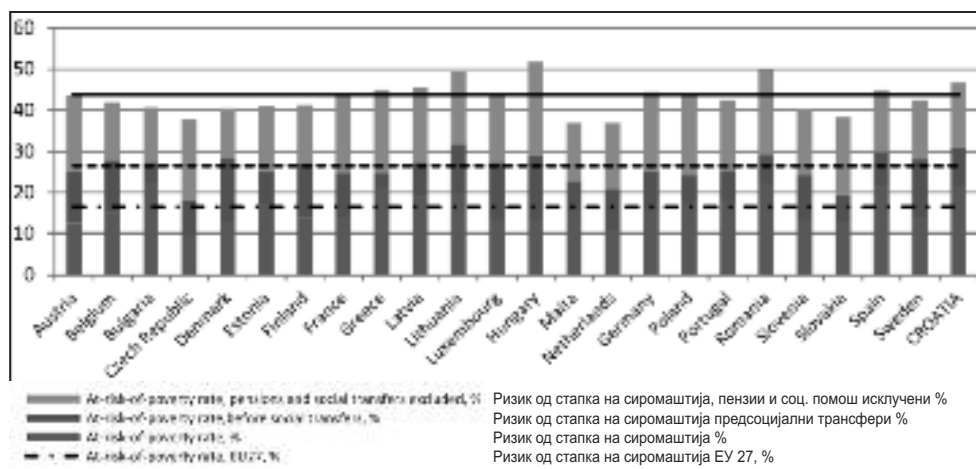
Source: Croatian Bureau of Statistics (2012)
 Poverty indicators 2011
 - Previous data, first release 14.1.2.

Преттрансферниот приход го подразбира тековниот приход од кој се исклучени сите или одредени социјални трансфери, додека пост-трансферниот приход се однесува на вкупниот расположлив приход од сите извори (плати, социјални трансфери, профит, итн.). Прво, се утврдува бројот на сиромашните лица, така што трансферите се исклучени од приходите, а потоа се прави анализа за тоа колку социјалниот трансфер, кога тој е вклучен во вкупниот приход, придонесува за намалување на бројот на сиромашни лица. На овој начин е можно да се утврди кои социјални трансфери се повеќе, а кои помалку се ефикасни од гледна точка на намаувањето на сиромаштијата. За полесна споредба, истите податоци графички се прикажани на Слика 1.

Pre-transfer income implies current income from which all or certain social transfers are excluded, while post-transfer income relates to total available income from all sources (wages, social transfers, profits and so on). First, the number of poor people is determined, so that transfers are excluded from income, and then an analysis is made of how much social transfer, when included in total income, contribute to the reduction in the number of the poor. In this manner it is possible to ascertain which social transfers are more or less related to the poverty reduction. For a better comparison, these data are given graphically in Picture 1.

Слика 1. Стапки на сиромаштија и намалување на стапките на сиромаштија во 2011 год.

Picture 1. Poverty rates and poverty rate reduction in 2011

Извор: Хрватско биро за статистика (2012)
 Индикатори на сиромаштија, 2011
 – Претходни податоци, прво издание 14.1.2.

Source: Croatian Bureau of Statistics (2012)
 Poverty indicators, 2011
 - Previous data, first release 14.1.2.

Дадените податоци покажуваат разлики во стапката на сиромаштија, во зависност од тоа дали пензиите и другите социјални трансфери се вклучени, или не. Концептот на пензии се однесува само на старосната пензија и пензијата за преживевани, но, не на инвалидските пензии. Од друга страна, концептот на „други социјални трансфери“ ги вклучува придобивките и приходите поврзани со: невработеност, бенефиции за детски додаток, бенефиции за породилно боледување, боледување (над 42 дена), социјална помош, бенефиции за физичка неспособност и грижа за други луѓе, за рехабилитација или вработување на инвалидни лица, стипендии и додатоци за едукација и уплати од други лица за домување. Оваа разлика меѓу „други социјални трансфери“ од една страна, и старосната пензија и пензијата за преживевани, од друга, е направена според методологијата на Еуростат, заради споредливост со земјите на ЕУ.

Како што рековме, за Хрватска споредбата меѓу стандардната стапка на ризик од сиромаштија и стапката на ризик од сиромаштија пред социјалните трансфери, покажува дека исклучувањето на социјалните трансфери предизвика зголемување на процентот на лица со ризик од сиромаштија од 21,1% стандардна стапка, на стапка од 30,7%. Ако и двата социјални транс-

These data show differences in poverty rates depending on whether they include pensions and other social transfers or not. The concept of pensions relates only to old-age and survivor pensions and not to disability pensions. On the other hand, the concept of „other social transfers“ includes benefits or receipts related to unemployment, child benefits, maternity benefits, layette benefits, sick leave benefits (over 42 days), welfare assistance, benefits for physical impairments and other people’s care, benefits for rehabilitation or employment of disabled persons, scholarships and receipts for education and receipts from other persons for housing. This distinction between „other social transfers“ on the one hand and old-age and survivor pensions on the other is done based in the Eurostat methodology, to provide comparability with EU countries.

As mentioned, for Croatia a comparison between the standard at-risk-of-poverty rate and the at-risk-of-poverty rate before social transfers shows that the exclusion of social transfers caused the increase in the percentage of persons at the risk of poverty from the 21.1% standard rate to the 30.7% rate. If both social transfers and pensions were excluded from the income, the at-risk-of-poverty rate would

фери и пензиите беа исклучени од приходите, стапката на ризик од сиромаштија достигнува 46,7%. Ако ја анализираме ефикасноста на пензиите и другите социјални трансфери заедно, ќе излезе дека Хрватска има релативно неефективен трансфер-систем во споредба со другите земји. Благодареејќи на пензиите и другите социјални трансфери, намалувањето на стапката на сиромаштија во Хрватска од 25,6 процентни поени е помало од просекот на ЕУ27 од 27,3 процентни поени. Всушност, земјите можат да се класифицираат во четири групи во однос на степенот до кој се намалува сиромаштијата: земјите во кои стапката на сиромаштија е поголема од 30% (највисока во Унгарија со 38 процентни поени, следена од Австрија со 31 и Франција, и Луксембург со 30,2), земји во кои стапката на сиромаштија се движи помеѓу 25 и 30% (Белгија, Чешка, Данска, Финска, Латвија, Литванија, Холандија, Германија, Полска, Романија, Словенија, Словачка, Шведска, Литванија), земји со намалување на сиромаштијата со стапка помеѓу 20 и 25% (Естонија, Грција, Малта, Португалија, Шпанија) и Бугарија како единствена земја со намалување на стапката на сиромаштија пониско од 20%. Споменатите резултати за Хрватска може да бидат изненадувачки, бидејќи според Šučur (2005), Хрватска во 2001 год. имаше рела-

reach 46.7%. If we analyse the effectiveness of pensions and other social transfers together, it will appear that Croatia has a relatively ineffective transfer system compared to other countries. As a result of pensions and other social transfers, the poverty rate reduction in Croatia of 25.6 percentage points is smaller than the EU27 average of 27.3 percentage points. In fact, countries can be classified into four groups with respect to the degree to which poverty is reduced: countries in which the rate of poverty reduction is greater than 30% (the highest in Hungary 38 percentage points, followed by Austria with 31 and France, and Luxembourg with 30.2), countries in which the rate of poverty reduction ranges between 25 and 30% (Belgium, Czech Republic, Denmark, Finland, Latvia, Lithuania, Netherlands, Germany, Poland, Romania, Slovenia, Slovakia, Sweden, Lithuania), countries with a poverty reduction rate between 20 and 25% (Estonia, Greece, Malta, Portugal, Spain) and Bulgaria as the only country with a poverty reduction rate lower than 20%. These results for Croatia can be surprising because according to Šučur (2005) Croatia in 2001 had a relatively effective transfer system compared with other countries. Jafarov and Gun-

тивно ефикасен трансфер-систем во споредба со другите земји. Jafarov и Gunnarsson (2008) сметаат дека ако ефикасноста на социјалните трошоци во Хрватска значително не се подобри, натамошното зголемување на социјалната потрошувачка може да не доведе до помала сиромаштија.

Заклучок и препораки

Никогаш не треба да се потпираме само врз пазарните сили за производство на фер и правично општество. Државата мора да биде посветена на намалувањето на сиромаштијата и нееднаквоста, и со цел да го стори тоа, таа мора да одржува транспарентен и правичен систем за социјална заштита, кој се потпира врз основата на универзално покривање и недискриминација. Социјалните трансфери, по својата суштинска природа, се јавна одговорност, и обично се обезбедени преку јавните институции. Сепак, испораката на социјално осигурување може да биде, и често е, наменета за приватни субјекти или невладини организации, кои делумно можат да ги надополнуваат избраните улоги, вообичаено играни од страна на социјалната заштита. Широк спектар на можно-

narsson (2008) believe that unless efficiency of social spending in Croatia is improved significantly, further increase in social spending may not lead to less poverty.

Conclusion and recommendations

Market forces alone can never be relied on to produce a fair or equitable society. The state must be committed to the reduction of poverty and inequality, and therefore, it must maintain a transparent and equitable system of social protection that relies on a foundation of universal coverage and non-discrimination. Social transfers are, in their essential nature, a public responsibility, and are typically provided through public institutions. However, the delivery of social security can be, and often is, mandated to private entities or nongovernmental organizations, which can partially complement selected roles usually played by social security. A wide range of choices and combinations of financing instruments, the design of benefit entitlements, and administrative ar-

сти и комбинации постои во однос на групата на инструменти за финансирање, во однос на дизајнот на користење на правата и административните аранжмани. Секој природ има свои предности и свои ограничувања и секој од нив ќе зависи од: националните вредности, традиции, минатото искуство и институционалните рамки. Повеќето национални системи за социјално осигурување комбинираат неколку видови на социјални трансфери. На крајот на краиштата, основната цел е сите луѓе да уживаат барем основно ниво на гаранции на социјалното осигурување.

Неопходно е да се зајакне мрежата за социјална заштита преку подобрување на таргетирањето и следењето на програмите за социјална помош, зајакнување на граѓанското општество во обезбедувањето на социјални услуги, децентрализација на некои социјални услуги и подобар дизајн на мерките на политиката за вработување. Како клучна мерка која ќе ја подобри ефикасноста на трошоците на социјалната заштита, постои потреба за подобрување на таргетирањето на бенефиции со значително проширување на употребата на тестирање на средства во обезбедување на бенефиции. Многу позитивни активности се изведуваат, но треба да се препорача дека треба да се инвестираат на-

rangements exist. Each approach has its advantages and its restrictions and each will depend on national values, traditions, past experience and institutional frameworks. Most national social security systems combine several types of social transfers. Ultimately, the central objective is that all people enjoy at least a basic level of social security guarantees.

It is necessary to strengthen the social safety net through improved targeting and monitoring of social welfare programmes, empowering civil society in the provision of social services, decentralisation of some social services and better design of employment policy measures. As a crucial measure that would improve the efficiency of social protection spending there is a need to improve the targeting of benefits by significantly expanding the use of means testing in providing benefits. Many positive activities have been performed, but one should recommend that further effort be invested in improving the quality, range and frequency of collecting data, information and social statistics as well as in enhancing research about poverty, economic inequality and social exclusion. Such information and research are required for social planning and for the formulation of appro-

тамошни напори во подобрување на квалитетот, опсегот и фреквенцијата на собирање на податоците, информациите и социјалните статистики, како и во подобрување на истражувањето за сиромаштијата, економската нееднаквост и социјалната исклученост.

Таквите информации и истражувања се потребни за социјално планирање и за формулирање на соодветни политики. Ако целта на мрежите за осигурување е да стигнат до сиромашните, потребни се информации за тоа кои се сиромашните и каде тие се наоѓаат и колку од придобивките на програмата стигнуваат до оваа целна група. Во повеќето случаи, (особено транзиционите) земјите трошат значителни ресурси на заштитни мрежи, но не успеваат да соберат податоци и да следат кој ги добива бенефициите и како тие влијаеа врз корисниците. Овие информации, исто така, треба да бидат достапни за истражувачката заедница и пошироката јавност. Овие два чекора ќе направат власта да стане поодговорна пред електоратот на сите нивоа, преку обезбедување на гласачите со повеќе информации во врска со влијанието на владините политики, која, исто така, треба да го подигне квалитетот на јавната дебата и да го зголеми учеството на граѓаните во процесот на донесување на политички одлуки. Ова, можеби, би можело да придобува

appropriate policies. If the objective is for safety nets to reach the poor, information is required on who the poor are and where they are located, and how much of the benefits from the programme are reaching this target group. In most cases, (especially transitional) countries spend significant resources on safety nets but fail to collect data and monitor who receives the benefits and how they were affected by them. Such information should also be made available to the research community and general public. These two steps will help to make government at all levels more accountable to the electorate, by providing voters with more information about the impact of government policies, which should also raise the quality of public debate and increase the participation of citizens in the political decision-making process. This could contribute to better determination of the governmental goals in poverty reduction, improved targeting in implementation of measures and active participation of bodies and individuals on different levels of government.

As public resources are limited, one has to keep in mind the efficiency in expenditures for social welfare. Not only for Croatia, there is a complex issue: How to direct the

несе за подобро утврдување на целите на Владата за намалување на сиромаштијата, подобро таргетирање во спроведување на мерките и активно учество на тела и поединци на различни нивоа на власта.

Затоа што јавните ресурси се ограничени, мора да мислиме на ефикасноста во расходите за социјална помош. Не само за Хрватска, туку се работи за комплексно прашање: Како да се насочат придобивките и услугите на оние со највисоко ниво на потреба? Еден од најголемите предизвици за испораката на услугите на социјалната грижа е како ефикасно да се таргетираат ограничените ресурси. Дури и во повеќето богати општества, побарувачката за социјална заштита ги надминува средствата обезбедени од Владата. Со цел да се обезбеди правична распределба на бесплатни/субвенционирани ресурси, мора да се применуваат следниве принципи: а) насочување кон оние со најголема потреба; б) финансиски придонес во согласност со средствата; в) транспарентност за да се обезбеди дека на сите им е јасно како се донесуваат одлуките, зошто некои луѓе добиваат бесплатни услуги, а некои не, и колку, всушност, чини услугата. За услугите да бидат ефикасно насочени, важно е критериумите да бидат јасно дефинирани.

benefits and services to those with the highest level of need? One of the major challenges of social care service delivery is how to effectively target scarce resources. Even in the most affluent societies the demand for social care outstrips the resources provided by Government. In order to ensure the equitable allocation of free of charge/subsidised resources the following principles must be applied: a) targeting towards those most in need; b) financial contribution according to means; and c) transparency to ensure that it is clear to everyone how decisions are made, why some people receive free of charge services and some do not and what the service actually costs. If services are to be targeted effectively it is important that eligibility criteria are clearly defined. The proposed drafting of a new social welfare law offers an opportunity to review existing criteria for all types of service provision to determine whether (a) eligibility criteria need to be tightened or (b) further guidance and training on how to apply the criteria should be provided in order to improve the targeting of services towards those most in need. The criteria for obtaining some rights should be published and made available to the general public to increase awareness of the how

Предлозите на новиот Закон за социјална заштита нудат можност да се ревидираат постојните критериуми за сите видови на обезбедување на услуги да се утврди дали: (а) критериумите треба да бидат построги или (б) треба да бидат предвидени дополнителни насоки и обука за тоа како да се применуваат критериумите, со цел да се подобри таргетирањето на услуги кон оние на кои им се најмногу потребни. Критериумите за добивање на некои права треба да бидат објавени и достапни за широката јавност, за да се зголеми свеста за тоа како функционира системот, за да се подобри транспарентноста и да се обезбеди јасна основа за приговори против одлуките донесени од страна на државните органи. Конечно, системот за социјална заштита е потребно да развие национална рамка на перформанси која вклучува различни димензии, како што се: Национални приоритети и Стратешки цели, Трошоци и ефикасност, Ефективност на испораката на услуги и резултати, Квалитет на услуги за корисниците и негувателите, и Фер пристап.

Мерките на социјалната политика и намалувањето на влијанието на кризата врз најзагрозените граѓани се неопходни со цел да се спречи натамошно намалување на животниот стандард на најсиромашните граѓани. Државниот буџет,

the system operates improve transparency and provide clear grounds for appealing against decisions made by state bodies. Finally, for a social welfare system it is necessary to develop a national performance framework which includes various dimensions such as National Priorities and Strategic Objectives, Cost and Efficiency, Effectiveness of Service Delivery and Outcomes, Quality of Services for Users and Carers, and Fair Access.

The measures of social policy and reducing the impact of the crisis on the most endangered citizens are necessary in order to prevent the living standards of the poorest citizens from dropping even lower. The state budget, as well as the local budgets, should not reduce the means of ensuring material rights for the socially endangered groups (social welfare beneficiaries, the unemployed, the elderly without pensions, elderly with low pensions, etc.) It is possible that the number of social welfare beneficiaries in the future will not dramatically increase, because most of those that are unemployed will compensate their income loss through unemployment benefits. However, if the unfavourable economic trends continue throughout next period, it is possible to expect an increase in

како и локалните буџети, не треба да ги намалат средствата за обезбедување материјални права за социјално загрозените групи (корисници на социјална помош, невработени, постари лица без пензија, стари лица со ниски пензии, итн.). Можно е дека бројот на корисници на социјална помош во иднина нема драматично да се зголеми, бидејќи повеќето од оние кои се невработени ќе ја компензираат загубата на приходи преку бенефиции за невработеност. Меѓутоа, ако неповолните економски трендови продолжат и во текот на наредниот период, можно е да се очекува зголемување на бројот на корисниците на различни видови на социјални бенефиции, што значи дека во тој случај ќе треба да се активираат дополнителни средства и програми за најранливите групи. Улогата на локалните власти е од клучно значење, додека единиците на локалната самоуправа треба активно да се вклучат во обезбедувањето помош за најсиромашните граѓани.

the number of users of different types of social benefits, meaning that in that case additional means and programmes for the most vulnerable groups will have to be activated. The role of the local authorities is crucial, while the local government units should become actively involved in ensuring assistance for the poorest citizens.

Библиографија

Бејаковиќ П., Готовац В. (2011): *Aktivnosti na gospodarskom опоравку u Republici Hrvatskoj naglaskom na tržište rada (Активности на економското закрепнување во Хрватска, со особен акцент на пазарот на трудот)*, Ревизија на социјална политика, 18 (3) 331-355.

Deleeck, H., Van den Bosch, K. и De Lathouwer, L. (1995): *Сиромаштијата и соодветноста на социјалното осигурување во ЕЗ*, Aldershot: Avebury.

Меѓународна канцеларија на трудот (2010), Ефекти на непридонесни социјални трансфери во земјите во развој: *A compendium*, Женева: Меѓународна канцеларија на трудот, онлајн на располагање на www.ilo.org/publns.

Jafarov E, Gunnarsson, V (2008): *Ефикасноста на владината социјална потрошувачка во Хрватска, Финансиска теорија и пракса* 32 (3) 289-320

Министерство за економија, труд и претприемништво (2010): *Извештај за спроведувањето на Заедничката проценка на политиката за вработување, Приоритети на Република Хрватска за 2009 година*, Загреб: Министерство за економија, труд и претприемништво,

Министерство за здравство и социјална политика (2009): *Извештај за спроведување на Заедничкиот меморандум за инклузија на Република Хрватска за периодот од јануари 2008, до март 2009*, Загреб: Министерство за здравство и социјална политика,

Министерство за здравство и социјална политика (2010): *Извештај за спроведување на Заедничкиот меморандум за инклузија на Република Хрватска во 2009 година*, Загреб: Министерство за здравство и социјална политика,

Министерство за социјална политика и млади: *Извештај за имплементација на Заедничкиот меморандум за инклузија на Република Хрватска во 2011 година*, Загреб: Министерство за социјална политика и млади, 2012 година.

Rawlings, L. B., Rubio, L. (2005): *Евалуација на влијанието на програмите за условени парични трансфери*, *World Bank Research Observer*, 20, 29-55.

Šušur, Z. (2005): *Сиромаштијата и социјалните трансфери во Хрватска, Финансиска теорија и пракса*, 29 (1), 17-38.

УНДП Хрватска (2006): *Квалитетот на животот и ризиците од социјална исклученост во Република Хрватска, Квантитативни истражувања на општата популација*, Загреб: УНДП.

Bibliography

Bejakovi P., Gotovac V. (2011) Aktivnosti na gospodarskom oporavku u Republici Hrvatskoj s naglaskom na trziste rada (Activities on Economic Recovery in Croatia, with Particular Attention to the Labour Market), *Revija za socialnupolitiku*, 18 (3) 331-355.

Deleeck, H., Van den Bosch, K. and De Lathouwer, L. (1995) Poverty and the adequacy of social security in the EC, Aldershot: Avebury.

International Labour Office (2010) Effects of non-contributory social transfers in developing countries: A compendium, Geneva: International Labour Office, on line available on www.ilo.org/publns.

Jafarov E., Gunnarsson, V. (2008) Efficiency of Government Social Spending in Croatia, *Financial Theory and Practice* 32 (3) 289-320

Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship (2010) Report on the Implementation of the Joint Assessment of the Employment Policy Priorities of the Republic of Croatia for 2009, Zagreb: Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship,

Ministry of Health and Social Welfare (2009) Report on the Implementation of the Joint Inclusion Memorandum of the Republic of Croatia for the Period from January 2008 to March 2009, Zagreb: Ministry of Health and Social Welfare,

Ministry of Health and Social Welfare (2010) Report on the Implementation of the Joint Inclusion Memorandum of the Republic of Croatia in 2009, Zagreb: Ministry of Health and Social Welfare,

Ministry of Social Policy and Youth, Report on the Implementation of the Joint Inclusion Memorandum of the Republic of Croatia in 2011, Zagreb: Ministry of Social Policy and Youth, 2012.

Rawlings, L. B., Rubio, L. (2005) Evaluating the impact of conditional cash transfer programs, *World Bank Research Observer*, 20, 29-55.

Šućur, Z. (2005) Poverty and Social Transfers in Croatia, *Financial Theory and Practice*, 29 (1), 17-38

UNDP Croatia (2006) Quality of Life and Risks of Social Exclusion in the Republic of Croatia, Quantitative research on general population, Zagreb: UNDP.